

OMDAHL v. Norway (№ 46371/18)

Обставини справи

Справа стосувалася питання того, чи є сумісним управління і поділ майна померлої особи між його спадкоємцями впродовж 22 років і 4 місяців із вимогою «розумного строку» за статтею 6 Конвенції.

Спадкодавець створив масштабний бізнес у сфері судноплавства, мав значну кількість нерухомого майна, декілька компаній, заводів та кораблів. На Багамських островах з'явилась можливість довірчого управління впродовж періоду управління, і було розпочато та врегульовано низка спорів між спадкоємцями. Період управління тривав 22 роки та 4 місяці.

Посилаючись на пункт 1 статті 6 Конвенції, заявник скаржився на те, що тривалість строку, необхідного для управління нерухомим майном, не відповідала вимозі «розумного строку» за цією статтею Конвенції.

Оцінка Суду

Щодо застосовності статті 6 Конвенції

ЄСПЛ зауважив, що Уряд не заперечував проти застосовності статті 6 Конвенції. Крім цього, національні суди обох рівнів установили, що це положення застосовувалося до управління майном, і не було жодної інформації про те, що Уряд заперечував проти її застосовності в національних судах. Суд усе ще зобов'язаний розглянути це питання, оскільки воно стосується його юрисдикції *ratione materiae* (див., до прикладу, *Selmani and Others v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, no. 67259/14, § 27, 9 лютого 2017 року) (пункт 46 рішення).

Питання того, чи є застосовною стаття 6 Конвенції до управління нерухомим майном і схожих видів проваджень, залежить від їхніх характеристик та відповідних положень національного законодавства. Оскільки сторони навели характеристики адміністративного провадження у своїй справі, вони, як видається, містять поєднання спірних і неоспорюваних елементів після того, як були розпочаті (див., *mutatis mutandis*, *Siegel v. France*, no. 36350/97, § 33, ECHR 2000-XII та *Zongorová v. Slovakia*, no. 28923/06, 19 січня 2010 року). Крім того, як стверджував Уряд, у деяких відношеннях вони можуть мати елементи «послуги» спадкоємцям та альтернативу тому, щоб спадкоємці ділили нерухоме майно у приватному порядку. Водночас публічне адміністративне провадження може бути порушене спадкоємцями саме тому, що між ними виникають спори про права на нерухоме майно, і в цьому відношенні вирішальне значення матиме результат адміністративного провадження. Тому Суд вважає, що немає підстав для вилучення їх з-під контролю за статтею 6 Конвенції, а тому скарга не є неприйнятною *ratione materiae*. Ще одне питання полягало в тому, що при

застосуванні до них усталеної практики Суду стосовно «розумного строку» варто враховувати характеристики конкретного провадження, на яке була подана скарга (див. пункт 55 цього рішення) (пункт 47 рішення).

Суд далі відзначив, що заява не була ані необґрунтованою, ані не неприйнятною з будь-яких інших підстав, зазначених у статті 35 Конвенції. Тому її було визнано прийнятною (пункт 48 рішення).

Період, який узято до уваги

Ця справа стосувалась управління нерухомим майном померлої особи впродовж 22 років і 4 місяців з моменту ініціювання до завершення та поділу майна (див. пункти 8 та 19 цього рішення). Водночас, як пояснили національні суди, це управління створило межі, відповідно до яких низка правових спорів була вирішена шляхом різних процедур їх врегулювання (див. пункт 31 цього рішення). Суд вважає, що це є важливим аспектом провадження, стосовно якого подана скарга, який він візьме до уваги при наступній оцінці (порівняйте, *mutatis mutandis*, *Gilligan v. Ireland*, no. 55276/17, §§ 45–46, 18 березня 2021 року) (пункт 54 рішення).

Розумність тривалості провадження

Застосовуючи зазначений вище критерій усталеної практики Суду до періоду управління майном, Суд погоджується з аргументом Уряду, що оскільки управління майном померлого відповідно до національного законодавства є видом провадження, яке буде продовжуватись, доки не будуть вирішені спори, відповідність загального часу, витраченого на управління майном, вимозі «розумного строку» за пунктом 1 статті 6 Конвенції має розглядатися з урахуванням цього. Це пояснюється тим, що хоча заявник скаржився на загальний строк управління майном і національні суди визнали, що управління підпадає під сферу дії статті 6 Конвенції (див. пункт 26 цього рішення), цей процес, як такий – як сторони описували його функціонування в національному праві – не на всіх його етапах має характеристики «визначення ... цивільних прав» (див. пункт 47 цього рішення). Водночас заявник конкретно не скаржився на тривалість будь-якого з низки проваджень з вирішення спорів під час періоду управління майном незалежно від того, чи стосувалися вони скарг або дій щодо управління майном чи між спадкоємцями. Суд попередньо також не отримував будь-яких скарг від заявника на тривалість провадження стосовно будь-якого спору. У такому разі критерії за усталеною практикою Суду, зокрема такі, як критерій стосовно того, що було поставлено на карту для заявника «у спорі» (див. пункт 51 цього рішення), мають відповідно застосовуватись у спосіб, адаптований до цієї скарги заявника (пункт 55 рішення).

Суд далі відзначив, що скарга заявника за статтею 6 Конвенції в контексті використання ним національних засобів правового захисту була предметом детальної оцінки національними судами на двох рівнях юрисдикції (див. пункти 18–42 цього рішення). Як Міський суд, так і Вищий суд добросовісно застосовували відповідні критерії, що

впливають з усталеної практики Суду, і остаточне рішення Вищого суду по суті є природною точкою фокусу для Суду в застосуванні своєї наглядової функції (пункт 56 рішення).

Складність справи

Виходячи зі складності справи, Суд підкреслив, що Вищий суд визнав управління майном виключно складним. Мали місце значні активи та кількість спорів які, зокрема, вплинули на можливість відчуження майна. Суд також вказав, що декілька спорів за своїм характером були складними та стосувалися таких питань, як право на розподіл активів у натурі, конвертація активів у готівкові кошти та продаж акціонерних часток (див. пункти 10 та 14 цього рішення). Крім того, Вищий суд узяв до уваги те, що декілька відчужень було важко здійснити і що фінансова криза також зіграла в цьому роль (див. пункт 37 цього рішення). До того ж це довірче управління створило складні питання та вимагало значного часу для оподаткування (див. пункт 38 цього рішення) (пункт 57 цього рішення).

Суд не встановив, що заявник надав будь-які докази допущення Вищим судом помилки у своїх висновках або надав докази, щоб поставити під сумнів те, що управління майном було особливо складним питанням. Суд відзначає, що спори стосовно пріоритетної вимоги, що належить двом спадкоємцям, на які заявник особливо вказав як на причину для управління майном упродовж такого значного часу, були одним з основних аспектів, що вплинули на загальний час управління майном (див. пункти 10–15 цього рішення), проте при цьому варто мати на увазі, що заявник конкретно не скаржився на тривалість провадження, в ході якого врегульовувалися ці спори (див. пункт 10 цього рішення). Так само Суд не вбачив жодних підстав для критики рішення Вищого суду від 23 жовтня 1997 року по суті незалежно від того, які наслідки воно могло мати для ходу провадження стосовно майна (пункт 30 цього рішення) (пункт 58 цього рішення).

Поведінка органів влади та заявника

Повертаючись до поведінки органів влади та заявника, Суд підкреслив, що Вищий суд, розпочавши свій розгляд із поведінки органів влади, відзначив, що заявник не стверджував, що мали місце певні періоди повної бездіяльності за винятком часу, витраченого на вирішення питань, пов'язаних із фондом (див. пункт 39 цього рішення). Разом із тим варто зауважити, що вищезгаданий довірчий фонд було виявлено лише у 2002 році, після спливу майже 10 років початку управління майном. Крім того, у Вищому суді не стверджувалося, що держава могла чи мала вжити конкретних практичних кроків або в ході розгляду різних спорів судами, або у зв'язку із загальною організацією управління майном. Сам Високий суд не міг зрозуміти, які інші суттєві кроки держава мала б вжити задля прискорення провадження, дійшовши, зокрема, висновку, що, як продемонстровано доказами, недостатність ресурсів прогресу в провадженні не перешкоджала. Він також відзначив, що суд з розгляду справ про спадкування намагався усунути труднощі, спричинені тривалими строками розгляду справ (див. пункти 39 та 41 цього рішення). Що стосується кількості

спорів як таких, Суд підкреслив, що хоча сторони в національних судах не могли вказати число таких проваджень (див. пункт 31 цього рішення), Вищий суд усе ще посилався на значну кількість ухвал та рішень суду апеляційної інстанції, ухвалених упродовж декількох років (див. пункт 30 цього рішення), що також свідчить про те, що кожна окрема така справа не вимагала необґрунтовано значного періоду (пункт 59 рішення).

ЄСПЛ також відзначив, що в більшості справ у подачі апеляційної скарги було відмовлено (див. пункти 13–15 цього рішення) і що у 2009 році Верховний суд надав вказівки з активного розгляду справи, хоча і не встановив порушення вимоги розгляду справи впродовж розумного строку (див. пункт 36 цього рішення) (пункт 60 рішення).

Що стосується поведінки заявника, Вищий суд відзначив, що хоча заявник та його спадкодавець не були найбільшими сторонами у спорі, але оскільки вони були пов'язані із низкою інших спорів, вони також здійснювали свої права згідно процесуального законодавства частково для того, щоб подати судові позови, частково для оскарження рішень до апеляцій, ухвалених не на їхню користь (див. пункт 40 цього рішення).

Крім того ЄСПЛ підкреслив, що декілька проваджень, порушених іншими спадкоємцями зокрема і до заявника, були успішними, що вказувало на наявність легітимного інтересу спадкоємців у вирішенні цих спорів (там само) (пункт 61 рішення).

ЄСПЛ не вважав, що заявник надав будь-які докази того, що Вищий суд помилився в питаннях доказів відносно цього критерію (навпаки, до прикладу, *Oliveira Modesto and Others v. Portugal*, no. 68445/10, §§ 70 та 72, 29 січня 2019 року, в якій Уряд не надав пояснень стверджуваним процесуальним недолікам та періодам бездіяльності). Так само і Суд, у світлі детального розгляду справи Вищим судом, впродовж якого фактично не було встановлено періоди бездіяльності, вбачає, що загальні міркування стосовно того, чи вказує сама тривалість на те, що бездіяльність таки мала місце, можуть призвести до відступу від оцінки Вищого суду в цій справі (пункт 62 рішення).

Що було поставлено на карту для заявника у спорі

Стосовно цього критерію, що впливає з усталеної практики Суду, ЄСПЛ, по-перше, нагадав, що ця скарга стосувалась не конкретного «спору», а управління майном в цілому (див. пункт 53 цього рішення). Тим не менше Вищий суд також застосував цей критерій до управління майном в цілому, хоча він не перебував в центрі його оцінки. В цілому він відзначив, що тип провадження та те, що поставлено на карту, не викликало особливих вимог з точки зору прогресу, із чим Суд погодився (див. також, *mutatis mutandis*, *Komanický v. Slovakia* (no. 2), no. 56161/00, § 108, 2 жовтня 2007 року). Крім того, суд з розгляду справ про спадкування декілька разів намагався зменшити труднощі шляхом тимчасових розподілів. Тому ця ситуація не була такою ж, як ситуація у справі *Kolasiński v. Poland* (no. 46243/99, 1 лютого 2005 року), в якій заявник був у ситуації відсутності доступу до фінансових коштів (див. пункти 26 та 35 цього рішення) (пункт 63 рішення).

Суд не вбачив жодних підстав для розгляду цього критерію іншим чином, хоча він відзначив, що значна кількість активів майна не лише суттєво ускладнили управління (див. пункт 56 цього рішення), але водночас мали наслідком те, що спадкоємці мали значні майнові інтереси в ньому (пункт 64 рішення).

Суд не вбачив підстав для висновку, що національні суди, застосовуючи відповідні критерії, що впливають з усталеної практики Суду, були помилковими, навіть якщо управління майном зайняло надзвичайно тривалий час, а тому жодного порушення вимоги статті 6 Конвенції з підстав вимоги «розумного строку» не було (пункт 65 рішення).

Суд погодився з тим, що тривалість провадження виникла в результаті надзвичайних обставин, а не будь-яких недоліків в правовій чи процесуальній основі управління майном. У зв'язку із цим Суд взяв до уваги інформацію про те, що управління майном померлих осіб згідно внутрішнього процесуального режиму та практики зазвичай займає від одного до трьох років (див. пункт 28 цього рішення) (пункт 66 рішення).

Висновок

Відсутність порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 22 квітня 2021 року і набуло статусу остаточного 6 вересня 2021 року відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.